

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Lancicii E Societate Iesv Opvscvlorvm Spiritvalivm
Tomvs ...**

Łęczycki, Mikołaj

Antverpiae, 1650

Explicatur causa quæ persuadet Humili, vt se omnibus aliis periozem
existimet. Cap. IV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78809](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78809)

administatione agnoscendum, ob sacramentali-
lem absolutionem ei impendendam; quocirca
eâ notitiâ vti non debet ad vllum alium finem,
ac proinde, cum is notitiâ propriorum pecca-
torum certiore, quippe experimentalî, plura &
graviora in se peccata cognoscat, quàm in aliis,
se alius peiorem existimare debet, & notitiam
sacramentalem excludere, ac si eam non habe-
ret, & eam tantùm alienorum peccatorum no-
titiâ habere, quam habuit antequàm alterius
peccata in Confessione audisset.

Sextus modus datur à S. Bernardo serm. 37.
in Caino. Si in quomâ statu vniquemque nostrum
habeat Deus, liquidò agnosceremus; nec supra sanè, nec
infra secedere deberemus; veritati in omnibus acquies-
centes; nunc autem huius consilium hoc posuit: tenebras
latibulum suum, & sermo absconditus est à nobis; ita
vt nemo sciat; si dignus sit amore vel odio, iustus tu-
tissimè profectò est: si iuxta ipsius veritatis consilium,
notissimum nobis locum eligimus; de quo postmodùm
cum honore superius educamur, quam presumimus
altiore, vnde cedere mox oporteat cum rubore.

Et hic modus bonus est, sed non est sufficiens
pro omnibus; nam per hunc modum, non ap-
paret quomodò se possit humiliare & postpo-
nere alteri is, qui ex Dei reuelatione sciret se esse
in gratiâ, quod de altero non sciret; imò si al-
terum videret peccatis grauissimis inuolutum,
& ab illis nolle secedere (à quibus ipse totâ vitâ
liber fuit) & in eis illum moriturum.

CAPVT QUARTVM.

*Explicatur causa, qua persuadet humili, vt
se omnibus aliis peiorem & contempti-
biliorem existimet.*

54. **S**eptimus ergo modus humiliandi nos est etiâ pro
iis, qui vixerunt in magnâ vitæ innocentiâ,
& in se Dei dona multa vident, quæ non vident
in aliis, imò quæ ex confessione vel manifesta-
tione conscientie certò sciunt alios non habe-
re, est hic, vt scientes Dei voluntatem, in Scri-
pturâ (vt supra vidimus) nobis declaratam hâc
esse; vt alios nobis superiores existimemus, &
cum omnia fecerimus, quæ debeamus, seruos
tamen nos inuites, vt Christus iussit Luc. 17.
reputemus, id quò Sanctos maximos de se sen-
sisse, nos quoque captiuato intellectu omnino
ita iudicemus; etiam si in contrarium offerat se
cognitio alienorum peccatorum nostris maio-
rum, vel per confessionem vel aliter certò co-
gnitorum. Hoc totum, inquit B. Laurentius Insti-
tutus, fit ex illustratione superuenientis & illustran-
tis gratie: quia, teste Paulo Eph. 5. Omne quod argui-
tur, à lumine manifestatur. Et alio in loco de cast.
connub. c. 20. col. vlt. In hoc, ait, lumine sapientia &
nihilitalis propria, perfecte habitus perficitur humili-
tatis, quæ est certa Diuina essentia suâ, non existentie

notitia. Eo namq; mens humilior est quò in hoc sapien-
tia radio exercitator est: Hunc, quæ spongia est: habitum
induens ex virtute, ex amore, ex zelo verbi, non potest
excoli. Et subdit effectus, quos humilitas cauat
in humili, Et alio in loco de compunctione &
complanctu Christiânæ perfectionis, col. 32.
Humilitas est in lumine veritatis infusa; quinet certa
cognitio. Et in hâc insitit. & regim. Prælatorum
c. 21. Spiritus humanis irradiatus splendore, quare
præstantiora recipit dona; & quare excellentiora per
agit opera, tanto de se sentit abiectus; Deo, se obli-
gatiorem agnoscat, dum se videt charitatis; & impensè
sibi muneris vices illi nullatenus posse rependere. Simi-
litudinem habet l. de humilitate, cap. 20. col. vlt. Vide ibid.
c. 21. col. vlt. vide & c. 22. col. 2. Eodem sensu
dixit S. Ioannes Chrysostomus; duplicem humilita-
tem esse. Alia, inquit, adhuc peccantium conscientie
reprehensio, & alia, quæ perfectis per Dei operationem
provenit, diues ac lætifica humilitas. Et B. Angela
de Fulgino c. 18. vlt. in 217. aliâ e. 63. Cor. dicit,
inquit, humilitas, d. sibi habere quam vos habere & dis-
cere voluit Deus homo, est lumen, quoddam mirificum
atque clarum, quo intellectus animæ aperitur, ad co-
gnosendam suam vilitatem, & nihilitalatem, & Dei
bonitatis immensitatem. Ex hac ergo Dei opera-
tione & captiuatione intellectus, se ipsius itera-
tâ, & heroicè frequentatâ; ita intenditur habi-
tus humilitatis Dei gratiâ, & lumine quoddam
miram de vilitate nostrâ, & statu nostro, omnè
contemptu & depressione digno, vt postea cum
summâ facilitate homo intimè credat, se omni-
bus aliis esse peiorem, & ipse sibi magis displice-
at, quàm displicentia, quos videt immeritos
sceleribus, quæ ipse non habet, vel nonquam
habuit, & quos scit careere magnis illis donis
quæ in se certò videt. Atque ita humilitatis ha-
bitus, qui non est habitus intellectus, sed volun-
tatis; sine aliis considerationibus euidenter o-
stendentibus nostram vilitatem, & aliorum su-
pra nos eminentiam, imò cum agnitione maio-
rum in aliis, quàm in nobis, peccatorum, adin-
star Fidei inclinât intellectum ad peius de se,
quàm de aliis sentiendum; & voluntatem ad
habendam maiorem circa alios, quàm circa se
complacentiam, imò ad nullam circa nos ipsos
complacentiam; sed potius ad potèntiam displi-
centiam nostri, & auersionem à nostris mori-
bus. Imò habitus seu virtus humilitatis, vt cui-
dam in Societate, sibi nostro, indicauit Deus,
magis captiuat intellectum, quàm habitus Fi-
dei ad credendum difficulta mysteria Fidei; eò
quòd obiecta circa quæ versatur humilitas, magis
inter se pugnant, quàm materiale obiectum
Fidei. Obiectum enim (latè vsurpo nomen ob-
iecti) vnum humilitatis alicuius est, Anima sine
vilo peccato mortali, & plena heroicè virtutibus ex-
stans: Alterum verò obiectum est, Anima alterius,
grauissimis peccatis, & voluntate in eis perseveranti,
sædita & nullis Dei donis magnis ornata. Et tamen
ex habitu humilitatis prior anima in aliquo
seruo

de hum.
cap. 7.

seruo Dei, iudicat se peiorem alterâ, quæ peior est in rei veritate, quæ ita se humiliat. Obiectum verò Fidei, est, v.g. existentia Christi corporis in Eucharistia; cui non opponitur aliud contrarium, sed tantum hoc, quòd in eâ Christi Corpus non videatur, sed sola accidentia sensibus percipiuntur: quæ accidentia percepta sensibus non opponuntur contrariè existentie Christi Corporis, sicut opponitur anima cum peccatis, animæ carenti peccatis. Ideò difficilior est humiliari animam sine peccatis existentem, & se postponere animæ in peccatis existentem. Magis ergo humilitas captiuat Dei gratiæ efficaciam intellectum, quàm fides. Et ideò magnum est meritum humilitatis ex hoc capite; & ideò ad eò placet Deo humilitas, per quam quis ob Dei reuerentiam, id à nobis exigentis, omnes alios sibi anteponeat, & locum nouissimum occupat, non tam corporis situ, quàm profundâ submissione mentis infra omnia, & infra diabolos ipsos, eò quòd hi pauciores per liberum arbitrium commiserint, quàm multi homines, peccatis mortalibus inquinati. Imò infra omnes damnatos, eò quòd plura idem de se experimentali cognitione sciunt peccata, quàm de damnatis.

Confirmatur hoc p̄tactico & viuo exemplo humilissimi nostri S. P. Ignatii, qui vti supra ex Ribad. l. 5. c. 3. retuli, etiam si vti Superior videret tales in domesticis defectus, quales in se non videbat, etiam si in se videret dona maxima Dei, tamen dicebat: *domesticos omnes exemplo sibi ad virtutem, atque incitamento esse, neque quengquam prater se sibi displicere.* Nam, vt scribit S. Bonauentura l. 1. p. Spec. p. 2. c. 3. *In domo quam subintrans solis radii illuminat, quantumcumque licet fuerit pramundata, atomi nihilominus diligentius inueniunt apparent: sic & cor radiis gratiæ illustratum, etiam minima videt, ac vitiorum laqueos, subtili examinatione discernit. Quanto quis fuerit mente purgator, tanto se fordidiores videbit, & maiores causas humiliationis inueniet.*

Idem experientia patet in aliis, quibus Deus dedit in gradu alto virtutem humilitatis, per quam etiam imperfectissimi eorum penitentes magis iis placent, & non displicent, vti ipsi sibi displicent, etiam si talia peccata non habeant, vel nunquam habuerint. Humilitatis vis id efficit, ita captiuando intellectum, & debellando superbiam, & cor hominis flectendo ad profundissimam submissionem, & infimum infra omnes creaturas rationales locum. Qui tales sunt, habent humilitatem illam, quam S. Bernardus serm. 42. in Cant. ait, *suaderi ab affectione seu charitate, non quam extorsit discussio veritatis* (& agnitio verorum defectuum in se existentium, quam supra dixerat à veritate gigni), alteram verò à charitate, qualis fuit in Christo, qui se exinanivit & humiliavit, non necessitate iudicij, sed nostri charitate. Poterat nimirum vitem se & contemptibilem de-

monstrare, sed planè non reputare, quoniam sciebat se ipsam. Voluntate promptè humilis fuit, & non iudiciorum, qui talem se quibus quidem ne scilicet magis autem plura tui minimum reputari, qui se suam manum non ignorabat. Quamquam in seruis Deo humilibus, non ex solâ voluntate, & charitate (vti in Christo Domino, immuni ab omni peccato fuit) sed partim ex voluntate Dei, amore, & re verâ excitata, partim ex iudicio quodam captiuante intellectu, & persuadente iis suam vilitatem, omnibus maiorem, nascitur. Quem sensum humilitatis magis crescere in se experientur ij, qui maxime se vident proficere in virtute, & ij vel maxime, qui ex Diuinâ reuelatione sciunt se esse predestinatos, & se fore Sanctos, & in magnâ gloria in cælo, & se nunc esse in Dei gratiâ, Deo quæ valde charos. Noui ego aliquot in Italia tales in Societate nostrâ, certus sum (vti ab ipsismet scio) eos talem humilitatis sensum de se habuisse, eos sibi maxime displicuisse non alios, etiam vix aliquando sibi se agnoscerent in aliquod lenissimum & indeliberatè veniale peccatum, & extraordinariis virtutibus, & aliis Dei donis miraculosis se cernebant veluti obrui à Diuinâ liberalitate, quâ se indignissimos agnoscebant, vsque ad eò, vt non tantum fuerint liberi à tentationibus vanæ gloriæ, sed senserint in se quandam sensibilem & positam repugnantiâ ad vanam gloriam, & quandam veluti impossibilitatem moralem ad eam acceptandam, vsque ad eò, vt quodammodo facilis illis fuisset vanam complacentiam habere, & de donis concessis Sanctis magnis sui Ordinis, quàm de iisdem vel maioribus aliquibus donis, quæ in se videbant, sibi à Deo, præter omnia sua merita, esse concessa & in dies augeri. Quam impossibilitatem ad vanam gloriam, expresse ait reperiri in quibusdam humilibus S. Diadochus c. 95. de perfect. Et S. Teresa se habuisse ait in Relatione de sua vitâ quam citat Iepesius Episcopus Turriafonen. l. 3. c. 7. eius Vitæ. Et ita in Apostolo Paulo erat cognitio Dei, donorum, quæ per eum faciebat, maior, quàm de aliis, cõiuncta cum humilitatione sui infra alios. Nam 2. Cor. 12. 5. ait, *Existimo me nihil minus fecisse à magno Apostolo.* Et c. eodem v. 23. comparans se aliis Apostolis ait, *Ministri Christi sum, plus ego.* Et c. 12. 11. *Nihil minus fui ab iis, qui sunt supra modum Apostoli;* & statim anteponeus eos sibi subdit: *Tametsi nihil sum;* & mox enarrat signa, & prodigia, & virtutes, tanquam signa eius Apostolatus: Et tamen vocat se 1. Cor. 15. 9. *Minimum Apostolorum;* etiam statim conferens se Apostolis omnibus quotum ibi meminit omnium, subdit: *Abundantius illi omnibus laboraui.* Pondera has antitheses.

Sic S. Bernardus serm. 5. in dedic. Ecclesie, dicit, *nos nihil esse contra Deum, sed non sic in Deo; nihil nos esse in iudicio veritatis, sed non sic in affectu pietatis Diuinæ;* idque illustrat dicto Apostoli Gal. 6.

Qui se putat aliquid esse cum nihil sit, ipse se seducit cum tamen in Deo nos aliquid esse, pateat ex dicto Iob. 7. Quid est homo quia magnificas eum, & apponis erga eum cor tuum. Quomodo nihil, erga quod appositum est cor Dei? Ita Sancti sunt nihil in propria estimatione, sed pleni virtutibus ex Dei dignatione: ob suum nil se humiliant, & ob virtutes Deo gratias agunt. Et post alios magnos Sanctos excellit quoque hac in re noster S. Ignatius, qui vti scribit Ribad. l. 5. c. 1. presentem diem cum heretico conferens, & cum profectu profectum, etsi longius se quotidie profectum, & ardentioribus inflammatum studiis in dies reperiret, tamen vti idem scribit l. 5. c. 3. per multos annos antequam de vita decederet, nullam inanis glorie cogitationem habuit, imò verò vsque aded erat luce Divinà persusus, suig, perfectè cognitor atque contemptor, vti nullum se vitium diceret minus extimescere, quam vanitatis & gloria inanis. Et P. Polanco dixit, vti in Gloria S. Ignacij dicitur c. 7. Si Sancti non habuerint plura dona iis, qua de illis leguntur, cum nullo mutarem dona à Deo mihi data, ille tamen nullum sibi displicere è domesticis, nisi se vnum dicebat.

De S. Pachomio in eius Vita c. 37. scribitur, post narrata quædam eius miracula: alius quoque sanitates plurimas in virtute Spiritus sancti vir beatissimus faciens, non extollebatur, nec vquam cor eius elatum est.

Magna & rara profectio virtus est, inquit S. Bernard. l. 15. in Cant. Vt magna licet operantem magnum te nescias, & manifestam omnibus, tuam te solum latere sanctitatem: mirabilem te apparere & contemptibilem reputare. Hoc ego ipsis virtutibus mirabilis iudico. Apprehendendo enim infinitas Dei perfectiones, vti ob eas summo benevolentie affectu feruntur in Deum, ita comparando se illis, agnoscunt infinitum quoddam nihilum suum. Et ita bene scripsit S. Macarius hom. 10. Anima, qua verè Deum & Christum colit, etiam si infinita iustitia opera eviderit, ita se habet, perinde ac si nihil egisset, propter inexplebile desiderium, quod habet erga Dominum: qua licet ieiunius aut vigiliis corpus consumpserit, ita affecta est, ac si nondum quidquam age, & cepisset, quod ad virtutes pertineat: etsi varia Spiritus charismata, aut revelationes, ac mysteria celestia consequi meruerit, propter immensam & insatiabilem erga Dominum dilectionem, ita se gerit apud se, ac si nihil adhuc obrineret; beneficio spirituali & ineffabili luminis, in eo, per certitudinem fidei plene demersa. Idem alio in loco hom. 12. Cum proposuisset interrogationem, quomodo quis possit esse pauper spiritu (hoc est de se humiliter sentire) cum senserit se profecisse, ad noticiam denique & intellectum peruenisse, quem antea non habebat.

Respondet, iustum & electum Dei, doceri à gratiâ pauperem esse spiritu, vti qui de se nihil existimet, sed animo sit vilis & abiectus, tanquam nihil habens aut sciens, quamvis multa habeat & sciat. Num videt quod Pater noster Abraham, cum esset electus, ter rati-

& cinerem seipsum nominabat Gen. 18. 17. David etiam vnctus in regem, Deum habebat secum: quid tamen ait? Vermis sum, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebù. Plal. 21. Hoc prestat lumen Divinum, quod Deus communicat, dum alicui communicat profundam humilitatem, per quam se reputat eum Dei donis tanquam alium ferentem saccum plenum auro & lapidibus pretiosis, vel sterquilinum habens in se defossum iagentem thesaurum alienum, quem Dominus quando vult, potest repetere, & dedit non vt ob illum, te anteponas aliis, sed vt alienâ pecuniâ lucrum quæras, iuxta parabolam de datis talentis. Pulchre hoc explicauit S. Macarius hom. 15. tractans de vili seruo tum Dei opinione de se. Sunt, inquit, in metu cum gaudio & exultatione: sunt denique velut homines gestantes in manibus suis sanguinem suum, non confidentes in se metipsis, aut existimantes se aliquid esse, sed vt qui nullius momenti & reiectioni habentur apud omnes homines. Quemadmodum si Rex apud quendam egenum, thesaurum suum deponat, is qui accepit custodiendum, non reputat illum vt suum, sed vbique fatetur mopiam suam; nec audeat dispergere quippiam ex alieno thesauro; semper hoc habens in animo, quod non solum thesaurus est alienus, sed, quod rex & vir summe potentia deposuit illum apud me, qui quando volet, à me repetet. Eiusdem debent esse sententia, qui gratiam Dei sunt adepti, nempe vt humiliter de se sentiant & mendicitatem suam constentent. Et infra sic scribit: Qui fruatur Deo, fatiorem nescit, quantoque magis eum gustauerit, ac ederit, tanto plus esurit. & qui sunt eiusmodi irretenti erga Deum ardore ducuntur & amore: quantoque maiorem proficiendi ac crescendi diligentiam addibent, et magis se existimant egenos, tanquam egenos, & nihil possidentes. Hoc enim dicunt, nempe: Non sum dignus vt sol iste mihi illucescat. Hoc reuera signum est Christianismi, ipsa videlicet humilitas. Similiter S. Diadochos, Noti, inquit, ego quendam, qui tamesi iugeret quod non vt vellet Deum amaret, tamen ita Deum amabat, vt eius animâ huiusmodi desiderio vehementer continenter teneretur; ita vt Deum quidem gloriâ afficeretur in eo, ipse verò esset quasi nihil. Qui talis est neque cum verbis laudatur, se cognoscit, quid sit, siquidem præ nimio humilitatis desiderio dignitatem suam non cogitat, cum aliqui minifret quidem Deo, vt lex præscribit Sacerdotibus, ob studium tamen diligendi Deum obrepit ei oblitio dignitatis suæ occultandi in profundâ erga Deum charitate, per spiritum humilitatis gloriationem de dignitate suâ, vt iam sibi cogitatione suâ inuilit quidam putat omni tempore videatur, quasi à dignitate suâ alienus præ humilitatis desiderio. Et ex eodè lumine, quod adfert habitus humilitatis, agnoscunt in se specialia quadam & non vulgari claritate, quod ex se nihil sunt, & nihil possunt, & nihil merentur, & contra cognoscunt intimè se ob suum nihilum physicum (quod habuerunt antequam crearetur homo, & antequam illi conciperent in utero matris) & ob hoc iudicant se nullâ re dignos:

gnos: ob aliud verò nihilum morale, id est, peccatum, ut appellatur à S. Augustino, cognoscunt valde clarè, se positivè esse indignos omni profusus bono & dignos omni malo pœnæ. Ideò non tristantur, sed gaudent, extare infernum & purgatorium, ut in eo peccata eorum puniantur, si non vtantur mediis, ad euadendum has pœnas, ut ita Deo offenso satisfiat. Imò vi eiusdem luminis, cognoscunt clarè, tam magno intervallo se distare ab infinitis Dei perfectionibus, ut præ amore vilipensionis suæ propter Deum, optent etiam in cælis (si id Deo placeret) vilipendi, & ne ibi eorum quicquam aliud, præter sola peccata, ad confusionem saltem materialem videantur, & contenti sint, ut Deus eos etiam post remissa peccata omnia, detradat ad pœnas æternas inferni, si id foret cum eius gustu, & ideò propter Deum illi donant omnia sua iura ad hæreditatem cælestem, contenti illà carere, & inferni pœnas pati, si ea esset Dei voluntas. Huc animi sensum, tales sentiunt, cum quadam feruenti iucunditate, & quiete animæ inenarrabili, etiam in corpore redundante.

cap. 91.

Sic hoc explicat S. Diadochus: Res est difficilis ad comparandum humilitas: quò enim maior est, eò est vsus eius laboriosior: duobus verò modis ab eis comparatur, qui sunt cognitionis sanctæ participes. Cum enim in studio pietatis certat in medio spiritualis experientia est tunc, aut propter imbecillitatem corporis, aut propter eos, qui virtutis studiosis summe maleuoli sunt, aut propter prauas cogitationes modesti ac summissius quodammodo de se sentit. Cum verò mens à sanctà gratià in multo sensu ac plenitudine illustratur, tunc enim veluti naturalem habet humilitatem. Facta enim plenior & quasi pinguior per Diuinam gratiam; non potest amplius timore cupiditatis gloria efferi, quamuis perpetuò mandata Dei persiciat: quin potius inferiorem se omnibus ducit, propter submissionis suæ & Diuinæ modestiæ communionem. Est autem illa quidem humilitas vltimum in dolore & mœstitià; hæc verò in latitià cum pudore quodam prudentissimo. Quocirca illa quidem iis qui in medio certamine sunt, aduenit, hæc verò iis mittitur, qui perfectioni appropinquant. Ob hanc causam illi quidem se penumerò secunde res huius vite explorant: altera verò, tametsi quis omnia regna mundi ei afferat, neque stupet, neque admiratur, neque profusus vehementer iaculat peccati sentit. Totam namque spiritualis facta, honores & glorias ad corpus pertinentes nescit.

Quocirca meritò S. Teresa c. 5. vitæ suæ versus finem sic scribit: Quando est Spiritus Dei, opus non est, ut quis inuestiget res ad inueniendam humilitatem & confusionem sui ipsius, siquidem Dominus eam dat diuerso modo, ab illo, quo nos eam possemus acquirere consideratiunculis nostris, quæ nullæ sunt, si consecrantur cum humilitate illà & luce, quam docet Dominus, quæ generat quandam confusionem, à quâ anima quodammodo desicit, annihilatur (sa strugger l'anima.) Hæc res est notissima, quam magna & clara sit cognitio, quam dat Dominus, ut cognoscamus, quomodo nil

boni habeamus à nobis ipsis. Et tantò magis quòd maiora sunt bona. Dum ad legendum hæc verba ex libro S. Teresiæ, illum è mensa cum impetu arripuissè Nesuisij in Collegio coram P. Tertij anni, anno 1635, & ligula libri traxisset clepsydram Italicam (quam postea petenti Zachariæ Obuchovvitz Professori Rhetoricæ ibidem dedi) quam inaduertenter collocaram supra illam ligulam non hirsutam sed leuem, tota clepsydra hebeno inclusum quadrantem, & mediam horam continens, pependit in aère, superficietenus tangens ligulam sine vllà conuolutione sili, aut rei alterius hispide, aut glutinosæ, vno verbo sine vllà causa naturali quæ pondus duplicis clepsydræ pendentis naturaliter sustinere posset, sine vilo naturali sustentaculo & retinaculo in puro aère: donec P. Iacobus Kossac accurrat, & clepsydræ pendentem accepit, ligulâ tamen illâ non sequente motum clepsydræ. Vnde agnouit, hanc doctrinam Deo placere & veram esse, quam ex nullo libro didiceram, sed postea quæsiui authoritates ad eius confirmationem, & inueni S. Teresiæ dictum illo ipso anno 1635, Nesuisij.

Atque ita S. Climacus gr. 25. ait esse nonnullos, qui ex ipsis Dei donis, quantumlibet in eis profecerint, semetipsos humiliant, seque indignos huiusmodi diuitiis existimant, sicq; afficiuntur tanquam debitis suis quotidie adiuciant. Ita planè euenit. Nam, ut ait S. Dorotheus ser. 2. Viri sancti quanto magis adherent Deo, & illi propius accedunt, tanto se magis peccatores agnoscunt & deteriores ducunt. Pulchrè hæc de re S. Diadochus, cap. 95. ait: Cum mens à sanctâ gratiâ in multo sensu ac plenitudine illustratur, tunc anima veluti naturalem habet humilitatem; facta enim plenior & quasi pinguior, per Diuinam gratiam non potest amplius timore cupiditatis gloria efferi, quamuis perpetuò mandata Dei persiciat, quin tota inferiorem se omnibus ducit, propter submissionis suæ & Diuinæ modestiæ communionem &c. Hæc humilitas iis immittitur, qui perfectioni appropinquant. Memini, inquit S. Dorotheus ser. 2. cum aliquando de humilitate verba faceremus, & quidam ex illustribus viris Gazensibus audiret nos istuc ipsum asserentes, nimirum, quanto quis Deo propius adheret, tanto se magis peccatorem agnosceret & predicaret, admiratione illum & stupore affectum dixisse: Quomodo fieri hoc potest? ignorabat enim, & volebat addiscere. Tum ego illi aio: Dic mihi, obsecro, preclare Domine, quem locum habes in tuâ ciuitate? ille verò respondit: Magnam quidem, & principem locum teneo in ciuitate meâ. Dico illi: Si fortè Casaream iueris, quem ibi locum obtinebis? vltorem, inquit, atque peiorem omnibus qui ibi degunt. Tum ego, Si verò, inquam, Antiochiam perrexeris, quem te ibi faceres? Cui ille, ut rusticum ceret me haberem, & sempaganiam: Quòd si ad Regiam ciuitatem, inquam ego, perrexeris Constantinopolim, quem te ibi putares? Ceret, inquit, ut mendicum & pauperem me existimarem, Tum ego illi, Ecce, inquam, ita se habent viri sancti, quanto propius & vicinius ad

Deum

Deum accedunt tanto se viliores aspiciunt, & peccatis magis onustos. Cum Abraham videre Deum meruisset, terram se vocauit & cinerem. Esaias autem dixit: Miser ego & pollutus sum &c. Sic S. Basilius hom. 15. de Fide. Quando, inquit, Abraham & Moyses Deum videre quantum fas erat homini potuerunt, tunc maxime uterque se humilem tenuerunt, putauit. Abraham enim se puluerem & cinerem nominans; Gen. 18. 27. Moyses se, lingua balbum ac sermone tardum appellans. Vnde Cassianus lib. 12. c. 15. de Sanctis antiquis loquens, ait: Quibus hoc precipuum, sui cordis acquisita puritas, conferebat, ut magis magisque deprimi peccatis agnoscerent, tanta namque in eis delictorum compunctio per dies singulos augebatur, quanta puritas animi proficisset. Nimirum, ut in artibus multa peccantur, quae nisi valde periti non satis cernunt, sic in vita multa delinquimus, quae nisi perfecti videre non possunt. Ut enim in sole multa cernimus quae fugiunt aspectum, sic tui valde Deus illuxit, multa percipit, quae alios latent. Dat etiam Spiritus sanctus scientia lumen, inquit S. Bernardus ser. 2 de Pentec. Ut cum omnia bene feceris, te seruum inutilem putes. Hinc cum Maria esset per Angelum veluti desponsata Deo, tanquam Mater futura Filij Dei, & hac electione accessisset proximè Deo, & omnes Spiritus Angelicos sua dignitate superatura esset, vocauit se ancillam: Ecce Ancilla Domini fiat mihi secundum verbum tuum; non Matrem, sed Ancillam se appellauit, quia viliorum titulum, quem sibi adscriberet non habuit. Humilitas eius id effecit.

Confirmatur tota haec doctrina insigni exemplo, quod refert S. Dorotheus serm. 2. Humilissimi, inquit, humilitas (quae se quis deteriore putet alius) nulli potest verbis exprimi, nullo sermone comprehendi, ut sese mortalium cordibus insinuet, & animis inuascatur humanis, nisi prius illam homo experimento didicerit. De humilitate quandoque verba faciebat Abbas Zosimas, aderat forte ibi Sophista quidam: Hic cum audiret quae dicebantur, velletque diligentius & exactius rem addiscere, ait seni: Dic, obsecro, mihi, quomodo te peccatorem existimas? an ignoras quantas habeas virtutes: num ignoras quod sanctitate polleas? & vides, & agnoscis, quod praecpta & mandata Diuina opere compleris? quomodo igitur cum horum obseruantissimus sis peccatorem te putas & vocas? Senex autem quid ad haec potissimum responderet haud prorsus inuenit, sed tamen ait: Quid ad haec tibi dicam ignoro, rem tantam ita se habere certo scio. Cui Sophista ex aduerso respondit. Vellem istud ipsum addiscere. Senex vero cum prorsus non inueniret, quomodo rem hanc expediret, illi persuaderet aut faceret satis, cepit in sancta simplicitate dicere: Non me perueres Sophista, ego certe ita sentio. Ego vero, cum senem illum ita haerentem, nec in promptu quoddam diceret habentem, viderem, aio ad eum: Nonne hoc est, ut ars Sophistica & Medicinalis, quae cum bene quisque didicerit & ad altum perduxerit, ex frequentatis illis alibus sensim inuascuntur habitus quidam, & Medico, & Sophista,

qui nec docere possunt, nec norunt dicere, quo pacto ad illarum disciplinarum habitum peruenierint. Sed anima ipsa paulatim, sine sensu, huiusmodi disciplinas & artes ex frequenti operatione, & exercitatione concipit. Eodem sane modo & de humilitate dicere possumus, nempe quod ex crebra Diuinorum mandatorum exercitatione & operatione humilis quidam affectus & habitus concipitur, & nascitur in anima, quod quidem exprimi sermone non potest. Ut autem Abbas Zosimas haec audiuit, gauisus est valde, & statim me comprehendit, ac dixit: Rem acutè te igitur sic profectò res se habet, quem admodum tu dixisti. Curatus est autem Sophista, cum haec audisset, & rationem libenter admisit. Quamquam & hoc conferte potest ad non contemnendos eos, qui nunc non in tam bono constituti statu esse videntur, uti nos sumus, quod S. Augustinus dixit ser. 50. de temp. Nescimus quid quis futurus sit, quamuis sit aut iudeus, aut haereticus, aut paganus. Fortè enim per misericordiam Dei conuertetur ad Deum, & inter Sanctos primum locum habere merebitur.

Et, ut ait S. Ioannes Climacus gr. 26. col. 15. Sicut vna saepe saeuilla ingentem flammam consumpsit, ita vnum reperitur bonum, quod magnorum scelerum ingentem multitudinem delere possit.

Quin & in caelo, ut ait Thomas de Kempis, 1. c. 6. Omnes Sancti quanto altiores in gloria, tanto humiliores in seipsis, & mihi viciniores & dilectiores existunt: ideoque habes scriptum, quia mittebant coronas suas ante Deum, & ceciderunt in facies suas coram Agno, & adorauerunt inuentem in sacula saeculorum.

CAPVT QVINTVM.

Præponuntur varij actus & motiua, per quae crescit habitus Humilitatis.

Cum per actus humilitatis acquiratur talis habitus generans in nobis, ut loquitur S. Climacus gr. 25. multitudinem ineffabilis luminis, quo agnoscimus vilitatem & indignitatem nostram, & quamuis possideremus perfectissimè omnes virtutes, quam longè adhuc à Deo distemus ad corroborationem & incrementum huius habitus, non potero ego, meliores modos & actus excogitare, nisi, quos P. Iulius Mancinellus lib. 1. suorum piorum affectuum & luminum, diuinitus ei collatorum pag. 54. 55. 56. sua manu scripsit, & composuit, mihi que donauit, quibus hunc titulum praefixit.

De humiliatione sui ipsius infra omnes creaturas.

Si rectè intelligeres tuam insipientiam, peruersitatem, iniquitatem, ineptiam, insensibilitatem, terrores, & timorositatem, vique iudicares te indignissimum inter creaturas Dei, & in hac vita tolerat.

Primo, insipientior es omni creatura, scilicet u-